

T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : K.K. Gn. Md. 07/ 101-1/321/02648

Ankara

Konu :

10 / 4 / 1990

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi :

"2935 Sayılı Kanun ile 285 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" bugünkü Resmi Gazete'de yayımlanmış ve Anayasa'nın 121 inci maddesi uyarınca bir sureti ekte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Yıldırım AKBULUT

Başbakan

Eki :

- 1- Kanun Hükmünde Kararname
- 2- Gerekçe (Genel Madde)
- 3- Resmi Gazete (10 adet)

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Komisyon	-İçişleri -Adalet -Plan ve Bütçe
TARİHİ	12.4.1990 1/704
K. Md.	K. D. Bşk.
BAŞKAN	

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Komisyon	-İçişleri -Plan ve Bütçe
TARİHİ	5.12.199 1/175
K. Md.	K. D. Bşk.
BAŞKAN	

Not: Verilecek cevaplarda Daire adının, yazı tarih ve sayısının açıklanması.

GENEL GEREKÇE

Özellikle bazı sınır bölgelerimizin, buralarda yaşayanların Anayasa ile teminat altına alınmış olan temel hak ve hürriyetlerini ortadan kaldırmaya matuf şiddet olaylarına zaman zaman sahne olduğu; görünüşte ferdi yahut toplu adam öldürme veya kaçırma şeklinde meydana gelen bu fiillerin aslında, Devletin ve milletin bölünmez bütünlüğünü hedef almak suretiyle vatan ve Cumhuriyete karşı ciddi birer kalkışma özelliği taşıdıkları açıktır.

Bu olaylar sebebiyle yakın tarihimizde ilan edilmek durumunda kalınarak önce sıkıyönetim ve daha sonra da olağanüstü hal olmak üzere uygulamasına geçilen Anayasamızca öngörölmüş özel yönetim rejimlerinin bahsettiği yetkilerle mezkur olayların büyük ölçüde önlenmesi mümkün olabilmişse de, bunların tamamen yokedilmesi gerçekleşmemiştir.

Bir hukuk devleti olan memleketimizde sıkıyönetim ve olağanüstü hal gibi istisnai rejimlerin geçici karakterli oluşları realitesi, özellikle güneydoğu illerimizde süregelen olaylar karşısında; bu arızı rejim uygulamaları ile birlikte olmak üzere Devletin ve milletin bölünmez bütünlüğünü korumak maksadıyla başka ne yapılabileceği sorusunu gündeme getirmektedir. Diğer bir ifade ile, yaşanmakta olan hadiseler; olağanüstü hal rejimi içinde sözkonusu olmak üzere, kamu düzeni ile temel hak ve hürriyetleri korumak maksadıyla gereken ek tedbirlerin de acilen alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Halen olağanüstü hal yönetimi uygulanmakta bulunan iller ile müycavir illerde yaygın şiddet hareketlerinin yoğunlaşması; özellikle bu bölgeleri kapsamak üzere çıkarılmış bulunan 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de bazı değişikliklerin yapılmasını gündeme getirmiş bulunmaktadır. Bu suretledir ki; bölgede huzur ve güvenliği sağlamak, il hudutlarına bağlı kalmaksızın iç güvenlik faaliyetlerini sürdürmek, bölücü eškiyanın yöre halkı üzerinde propogandasına ve baskısına mani olmak ve asayişin temini için iller arasında koordinasyonu gerçekleştirmek mümkün olabilecektir.

Diğer taraftan, mevcut gelişmeler, Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin kamu düzenini bozduğu durumları önlemek için çıkarılmış bulunan 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu içinde de bazı düzenlemelerin yapılmasını zorunlu kılmıştır.

Kanun Hükmünde Kararname bu amaçla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 2935 sayılı Kanunun şiddet hareketlerinde alınacak tedbirlerle ilgili bulunan 11 inci maddesinin (e) bendine değişiklik getiren bu madde ile, bölgedeki faaliyetleri yanlış aksettirmek veya gerçek dışı haber ve yorumlar yapmak suretiyle bölgedeki kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasını veya bölge halkının paniğe kapılmasını yahut güvenlik kuvvetlerinin görevlerini gereği gibi yerine getirmesini engelleyecek şekilde yayınlanan her türlü basılmış eser hakkında, bu eserlerin bölge içinde veya dışında basılmış olup olmadığına bakılmaksızın basılmalarını, çoğaltılmalarını, dağıtılmalarını yasaklamak veya izne bağlamak, bunları toplamak ve gerektiğinde bunları basan matbaaları kapatmak hususunda İçişleri Bakanına yetki tanınmaktadır. İçişleri Bakanının bu yetkisini, Olağanüstü Hal Bölge Valisinin teklifi üzerine kullanacağı ayrıca öngörülmektedir.

Madde 2- 2935 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin (k) bendine değişiklik getiren bu madde ile, genel güvenlik ve kamu düzeni bakımından zararlı faaliyetlerde bulunanlardan gerekli görülenlerin, Olağanüstü Hal Bölge Valisinin takdirine göre, olağanüstü hal süresini aşmamak üzere bölge dışına çıkarılmaları ve bunların İçişleri Bakanlığınca belirlenecek yerlerde ikamete mecbur tutulmaları hükme bağlanmaktadır. Gerektiğinde bu kişilere Geliştirme ve Destekleme Fonundan mali destek sağlanabileceği ve bununla ilgili esasların da İçişleri Bakanlığınca belirleneceği öngörülmektedir.

Madde 3- 2935 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin (ö) bendine değişiklik getiren bu madde ile; grev, lokavt yetkisinin kullanılması, irade beyanı, referandum gibi sendikal faaliyetlerin durdurulması veya izne bağlanması mümkün kılınmaktadır. Madde ile getirilen diğer bir değişiklikle de tahrip, yağma, işgal, fiili durum, boykot, iş yavaşlatılması, çalışma özgürlüğünün kısıtlanması ve iş yerlerinin kapatılması gibi hareketlerin yasaklanabilmesi, önlenmesi veya bunları önleyici tedbirlerin alınması temin edilmektedir.

Madde 4- Bu madde ile, valilerin 2935 sayılı Kanunun verdiği yetkilerin kullanılması ile ilgili işlemlerine karşı açılacak davalarda yürütmenin durdurulması kararı verilmesini yasaklayan 33 üncü maddesi tadil edilerek, bu Kanunla İçişleri Bakanına ve valilere tanınan yetkilerin kullanılması ile ilgili idari işlemlere karşı yargı mercilerinde dava açılabilmesi hükme bağlanmaktadır.

Madde 5- Bu madde ile, 2935 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesi değiştirilmekte ve bu Kanuna yeni maddeler eklenmektedir.

Bu maddelerle, Türk Ceza Kanununun 125 inci maddesinde öngörülen ve Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devlet hakimiyeti altına koymaya ve Devletin bağımsızlığını veya birliğini bozmaya veya Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet

idaresinden ayırmaya yönelik fiilleri işleyenlere Türk Ceza Kanununun 169 uncu maddesinde belirtildiği şekilde yardım edenlerle ilgili cezalar bir kat artırılmakta, bölge ve mücavir illerde yayın yoluyla işlenen suçlar nedeniyle açılacak tazminat davalarında tazminatın miktarının tesbit şekli hükme bağlanmakta, ayrıca hakaret suçları için geçerli olmak üzere kanunlarda öngörülen cezalara ek olarak 100 milyon Liraya kadar ağır para cezasına hükmedilebilmesi öngörülmekte, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğüne olağanüstü hal bölgesi ile ilgili yayınlarında İçişleri Bakanlığı ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği ile işbirliği zorunluluğu getirilmekte ve Olağanüstü Hal Bölge Valisine Devlet Güvenlik Mahkemesinin görevine giren suçlarda kamu davası açılması için talepte bulunma yetkisi tanınmaktadır.

Madde 6- Bu madde ile, 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Olağanüstü Hal Bölge Valisinin görev ve yetkilerini sıralayan 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendi değiştirilmektedir. Bu değişiklikle, adı geçen Valiye; genel güvenlik, asayiş ve kamu düzeni mülahazaları ile kamu personelinin yer değiştirmesini veya görev alanı dışında görevlendirilmesini ilgili kurum ve kuruluştan isteyebilme hususunda tanınan yetkisinin sınırı genişletilmektedir.

Madde 7- Bu madde ile, Olağanüstü Hal Bölge Valisine, olağanüstü hal bölgesi içinde ikamet edenleri; diledikleri takdirde, bölge içinde veya dışında iskan edebilme yetkisi verilmektedir. Bu kişilere iş sağlanacağı ve bu maksatla ellibin adet kadro ihdas edildiği ayrıca öngörülen maddede, mezkur kadroların sayısının % 25'ine kadar artırılması hususunda Bakanlar Kurulu yetkili kılınmaktadır. Anılan kadrolar İçişleri Bakanlığı emrine tahsis edilmektedir.

İskan edilenlerden işçi statüsünde olanlar için ise en çok 40.000 adet işçi pozisyonu ihdas edilerek İçişleri Bakanının emrine verilmektedir.

İskan konusunda 2510 sayılı İskan Kanunu hükümlerinin uygulanacağı ayrıca öngörülmektedir.

Madde 8- Bu madde ile, olağanüstü hal bölgesine dahil iller ile mücavir illerde bulunan sürekli kamu görevlilerine en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) % 30'una kadar tazminat ödenebilmesine imkan tanıyan 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 5 inci maddesinin beşinci fıkrasındaki mezkur oran % 40 olarak değiştirilmektedir. Bu suretle, adı geçenlerin tazminatları artırılmış olmaktadır.

Madde 9- Bu madde ile; 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca İçişleri Bakanı, İçişleri Bakanlığı yetkilileri, Olağanüstü Hal Bölge Valisi ve diğer ilgililere tanınan yetkilerin kullanılması ile ilgili idari işlemlere karşı yargı mercilerinde dava açılmayacağı hükme bağlanmaktadır.

Madde 10- Yürürlükle ilgilidir.

Madde 11- Yürütme ile ilgilidir.

2935 SAYILI KANUN İLE 285 SAYILI KANUN
HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI
HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu ile 285 sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin bazı maddelerinde değişiklik yapılması; Anayasanın 121 inci maddesi ile 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'nca 9/4/1990 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Madde 1- 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 11 inci maddesinin (e) bendine aşağıdaki alt bent eklenmiştir.

"Bölgedeki faaliyetleri yanlış aksettirmek veya gerçek dışı haber ve yorumlar yapmak suretiyle bölgedeki kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasını veya bölge halkının heyecanlanmasını yahut güvenlik kuvvetlerinin görevlerini gereği gibi yerine getirmelerini engelleyecek şekilde yayınlanan her türlü basılmış eser hakkında, bunların bölge dışında basılmış olup olmadığına bakılmaksızın, Olağanüstü Hal Bölge Valisinin teklifi üzerine İçişleri Bakanınca yukarıda belirtilen tedbirleri almak, gerektiğinde bunları basan matbaayı kapatmak,"

Madde 2- 2935 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin (k) bendine aşağıdaki alt bent eklenmiştir.

"Genel güvenlik ve kamu düzeni bakımından zararlı faaliyette bulunanlardan gerekli görülenleri Olağanüstü Hal Valisinin takdirine göre, olağanüstü hal süresini aşmamak üzere olağanüstü hal bölgesi dışına çıkararak İçişleri Bakanlığınca belirlenecek yerlerde ikamete mecbur tutmak (Gerektiğinde bunlara Geliştirme ve Destekleme Fonundan mali destek sağlanabilir. Bununla ilgili esaslar İçişleri Bakanlığınca belirlenir.),"

Madde 3- 2935 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin (ö) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"ö) Grev, lokavt yetkisinin kullanılmasını, irade beyanı, referandum gibi sendikal faaliyetleri durdurmak veya izne bağlamak,

Tahrip, yağma, işgal, fiili durum, boykot, iş yavaşlatılması, çalışma özgürlüğünün kısıtlanması ve iş yerlerinin kapatılması gibi hareketleri yasaklamak, önlemek veya önleyici tedbirleri almak,"

Madde 4- 2935 sayılı Kanunun 33 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Dava açılabilmesi:

Madde 33- Bu Kanunla İçişleri Bakanına ve valilere tanınan yetkilerin kullanılması ile ilgili idari işlemlere karşı yargı mercilerinde dava açılmaz."

Madde 5- 2935 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve Kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

"Ek Madde 1- Türk Ceza Kanununun 125 inci maddesindeki suç işleyenler ile ilgili olarak, aynı Kanunun 169 uncu maddesindeki eylemleri yapanlar hakkında, 169 uncu maddeye göre verilecek cezalar, bir kat artırılarak hükmolunur."

"Ek Madde 2- Olağanüstü hal bölgesi ile mücavir illerdeki faaliyetlerle ilgili olarak bölge içinde veya dışında basılmış olup olmadığına bakılmaksızın yapılan yayınlar sebebiyle kişisel haklarına saldırıda bulunulan kimselerin Türk Medenî Kanunu ve Borçlar Kanununun hükümlerine dayanan manevi tazminat talepleri sonucunda tazminata hükmedilmesine karar verildiği takdirde, tazminatın miktarı; yayının mevkuteler ile yapılması halinde, mevkute bir aydan az süreli ise bir önceki ay ortalama satış miktarının, aylık veya bir aydan fazla süreli ise bir önceki fiili satış miktarının toplam satış bedeli tutarının; mevkute bulunmayan hallerde, mevkutelerin satış bedeli tutarının; mevkutenin bir önceki ay ortalama satış tutarının yüzde doksanından az olamaz.

Ek Madde 3- Olağanüstü hal bölgesi ile mücavir illerde Türk Ceza Kanununun 480 inci maddesinde yazılı hakaret suçlarının gerçeğe aykırı yazı, haber, havadis, fotoğraf veya vesikaların neşredilmesi veya her türlü olay ve vesikaların tahrif edilerek yayınlanması suretiyle işlenmesi halinde, faillere, 480 inci maddede yazılı cezalara ilave olarak 30 milyon Liradan 100 milyon Liraya kadar ağır para cezası verilir.

Bu fiillerin 5680 sayılı Basın Kanununun 3 üncü maddesinde belirtilen mevkateler vasıtasıyla işlenmesi halinde, ayrıca sahiplerine de; mevkateler bir aydan az süreli ise bir önceki ay ortalama fiili satış miktarının, aylık veya bir aydan fazla süreli ise bir önceki fiili satış miktarının toplam satış bedeli tutarının yüzde doksanı kadar ağır para cezası verilir. Ancak, bu ceza 30 milyon Liradan az olamaz. Bu mevkatelerin sorumlu müdürlerine, sahiplerine verilecek cezanın yarısı uygulanır.

Bu maddenin tatbiki, bu hususta ayrıca şikayette bulunulmasına bağlıdır. Şikayet dilekçesi verilmediği takdirde gerçeğe aykırılık re'sen araştırılmaz. Bu husustaki şikayetin Türk Ceza Kanununun 490 ıncı maddesindeki süre içinde yapılması gerekir.

Türk Ceza Kanununun 158, 159 ve 268 inci maddelerinde yazılı hakaret suçlarının da birinci ve ikinci fıkrada yazılı şekilde işlenmesi halinde, bu maddeler de gösterilen failler de, yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmak suretiyle cezalandırılır.

Türk Ceza Kanununun 481 inci maddesinin uygulandığı hallerde bu madde hükümleri tatbik edilmez.

Ek Madde 4- Olağanüstü hal bölgesi ile ilgili veya o bölgeyi etkileyecek yayınlarda, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü; İçişleri Bakanlığı ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği ile koordine edilmek ve işbirliği yapmakla yükümlüdür.

Ek Madde 5- Olağanüstü Hal Bölge Valisi, Devlet Güvenlik Mahkemesinin görevine giren suçlarda kamu davası açılması için istekte bulunur ve bu istek Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığınca yerine getirilir."

Madde 6- 10/7/1987 tarihli ve 285 sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"g) Olağanüstü Hal Bölge Valisi, görev alanı içindeki illerde genel güvenlik, asayiş ve kamu düzeni bakımından çalışmalarında sakınca görülen veya hizmetlerinden yararlanılamayan kamu personelinin yer değiştirmesini veya görev alanı dışında geçici veya sürekli görevlendirilmesini ilgili kurum veya kuruluşlardan isteyebilir. Bu istekler derhal yerine getirilir. Bu personel hakkında kendi özel kanunlarındaki hükümler uygulanır."

Madde 7- 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (h) bendine aşağıdaki alt bentler eklenmiştir.

"Bu yerlerde ikamet edenler, diledikleri takdirde olağanüstü hal bölgesi içinde veya dışında iskan edilebilirler. Ayrıca kendilerine iş temin edilebilir. Bu maksatla ekli cetvelde yeralan kadrolar ihdas edilerek İçişleri Bakanlığının emrine tahsis edilmiştir. Gerekli hallerde İçişleri Bakanlığınca bu kadroların hiyerarşik yapıyı bozmamak kaydıyla sınıf, unvan ve dereceleri değiştirilmek suretiyle söz konusu kişilerin müsterek kararla bu kadrolara atanmaları sağlanır. Bu kadroların sayısını % 25'ine kadar artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

İskan edilenlerden işçi statüsünde olanlar için ise en çok 40.000 adet işçi pozisyonu ihdas edilerek İçişleri Bakanının emrine verilmiştir."

İskan konusunda 2510 sayılı İskan Kanunu hükümleri uygulanır."

Madde 8- 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesinin 24/7/1987 tarihli ve 287 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik beşinci fıkrasında yeralan "% 30'una" ibaresi "%40'ına" şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 9- 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 7 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Dava açılammaması:

Madde 7- Bu Kanun Hükmünde Kararname ile İçişleri Bakanı, İçişleri Bakanlığı yetkilileri, Olağanüstü Hal Bölge Valisi ve diğer ilgililere tanınan yetkilerin kullanılması ile ilgili idari işlemlere karşı yargı mercilerinde dava açılammaz."

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR ve KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME
~~BAŞBAKAN KURULU KARARNAMI~~

90/ K.H.K/413

Madde 10 - Bu Kanun Hükümünde Kararname yayını tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 11 - Bu Kanun Hükümünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Eki

Y. AKBULUT
BAŞBAKAN

TURGUT ÖZAL
CUMHURBAŞKANI

	M. KEÇECİLER Devlet Bakanı	K. İNAN Devlet Bakanı	H. DOĞAN Devlet Bakanı
BAŞBAKAN Devlet Bakanı H. DOĞAN	C. ÇİÇEK Devlet Bakanı	I. ÇELEBİ Devlet Bakanı	V. DİNÇERLER Devlet Bakanı
M. YAZAR Devlet Bakanı	I. ÖZARSLAN Devlet Bakanı	E. KONUKMAN Devlet Bakanı	I. ÖZDEMİR Devlet Bakanı
M. TAŞAR Devlet Bakanı	K. AKKAYA Devlet Bakanı	H. ÖRÜÇ Devlet Bakanı	M. O. SUNGURLU Adalet Bakanı
I. S. GİRAY Milli Savunma Bakanı	A. AKSU İçişleri Bakanı	A. RÖZER Dışişleri Bakanı	A. KAHVECİ Maliye ve Gümrük Bakanı
A. AKYOL Milli Eğitim Bakanı	C. ALTINKAYA Bayındırlık ve İskan Bakanı	H. ŞİVGİN Sağlık Bakanı	C. TUNCER Ulaştırma Bakanı
I. KAYALAR Tarım, Orman ve Köylere Bakanı	I. AYKUT Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı	Ş. YÖRÜK Sanayi ve Ticaret Bakanı	F. KURT Enerji ve Tab. Kay. Bk.
N. K. ZEYBEK Kültür Bakanı	I. AKÖZÜM Turizm Bakanı		

Dosya No.

C E T V E L
İHDAS EDİLEN KADROLARIN

<u>SINIFI</u>	<u>UNVANI</u>	<u>DERECESİ</u>	<u>ADEDİ</u>
G.İ.H.	Memur	4	5.000
"	"	8	15.000
"	"	11	15.000
"	"	12	15.000
TOPLAM :			50.000

